

Agneta Calleberg
1:e sekreterare

2005-05-16

PaN 0505-00033-30

Landstingsstyrelsen
Stockholms läns landsting
Box 22550
104 22 STOCKHOLM

Yttrande över slutbetänkandet Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112)

Inledningsvis vill Patientnämnden välkomna utredningens förslag på hälso- och sjukvårdens område. Utredningen har behandlat ett svårt och komplext ämne som tidigare har saknat tydliga regler. Att det nu föreslås entydiga regler på området kommer förhoppningsvis att leda till att det i dessa frågor enklare kan föras en dialog mellan patienter, närstående och sjukvårdspersonal. Det skapar även bra förutsättningar för att patientens vilja i största mån följs. Svåra frågor har inga enkla svar och det är därför förståeligt att utredningen föreslår omfattande regelförändringar. Utredningen tycks dock ha gjort ett genomarbetat arbete.

Patientnämnden ställer sig således positiv till förslaget om införandet av ställföreträdare för vuxna med bristande beslutsförmåga inom hälso- och sjukvården. Nämnden önskar dock, som beskrivs närmare i det sista stycket nedan, att det skall vara obligatoriskt för sjukvården att anmäla till tillsynsmyndigheten när beslut har fattats att någon skall anses sakna beslutsförmåga. Nämnden vill även påpeka att det för att uppnå ett gott resultat krävs att lättillgänglig information finns att tillgå för alla berörda parter. Detta är särskilt viktigt då även ett icke agerande hos patienten leder till att vissa regler börjar att gälla om denne behöver en ställföreträdare. Det är också viktigt att sjukvårdspersonalen är införstådd med hur regelverket skall tillämpas, så att patientens vilja kan efterlevas. Nämnden kommer fortsättningsvis att kommentera de bitar i utredningen där patientnämndernas roll diskuteras.

Kapitel 8.12.3 Formerna för beslutet om avsaknad av beslutsförmåga och särskilt yttrande av experten Ingmar Hammer

Experten Ingmar Hammer är kritisk till utredningens förslag att beslut om att någon skall anses sakna beslutsförmåga skall fattas av läkare med patientansvar, alternativt av en läkare som utsetts av verksamhetschefen, tillsammans med ytterligare en av läkaren utsedd person som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen. Han anser att eftersom beslutet får en rättsverkan för den enskilda människan måste beslutsordningen ges en utformning som tillgodoser dennes rättssäkerhet. Beslutet bör därför inte fattas av personalen i den verksamhet som handlägger en åtgärd. Ingmar Hammer anser att det bör diskuteras om det inte närmast bör vara en uppgift för patientnämnderna att fatta dessa beslut.

Även utredningen har diskuterat denna möjlighet, men inte funnit det lämpligt. Man anser att det är svaghet att leda beslutsrollen utanför den praktiska verksamheten då det ändå är vården som oftast tar initiativ till att frågan förs upp till en från den praktiska vården skild nämnd. Därmed åläggs hälso- och

sjukvårdspersonalen också att preliminärt ta ställning till hur den uppfattar patientens beslutsförmåga. Vidare anføres det att det inte framstår som troligt att nämnden, utan egen kännedom om en viss patient och kanske utan tillgång till neutral expertis, skulle anse sig bättre lämpad att ta ställning än t.ex. den läkare som lagt fram ärendet för prövning.

Även om Patientnämnden har förståelse för experten Ingmar Hammers argument och uppskattar det förtroende som patientnämnderna skulle tilldelas i hans förslag anser nämnden, liksom utredningen, att patientnämnderna i dag inte har kompetens att fatta dessa beslut, då nämnderna inte har tillgång till behövd expertis. Vidare får patientens rättssäkerhet till viss del anses tillgodoses av att ett beslut om att en patient skall anses sakna beslutsförmåga i en fråga som gäller hans eller hennes vård skall kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Patientnämnden anser liksom utredningen att patientnämnderna, som nu är fallet, inte heller är utrustade för att vara överprövande instans i dessa ärenden, utan denna uppgift lämpar sig bättre för allmän förvaltningsdomstol.

Experten Ingmar Hammers förslag att tillsynen skall förstärkas lokalt och utövas fortlöpande genom återkommande inspektioner av verksamheter i hälso- och sjukvården och särskilda boenden där vuxna personer med bristande beslutsförmåga ges vård och omsorg under längre tid tillstyrks dock av Patientnämnden. För att ytterligare stärka patientens rättssäkerhet anser nämnden att det skall vara obligatoriskt för sjukvården att anmäla till tillsynsmyndigheten när beslut har fattats att någon skall anses sakna beslutsförmåga. Verksamhetschefen bör vara ansvarig för att så sker.

Christina Tallberg
Ordförande

Åsa Rundquist
Förvaltningschef